

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבקוק ג' ו')

פרשת ויצא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות לחג	לוח אור החיים
17:46	17:10	16:20*	י-ם
17:41	17:09	16:18	ת"א
17:41	17:09	16:18	חיפה
17:45	17:11	16:21	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 16:00

לא ישמע עוד חמס בגבולנו

ירידת אברהם למצרים רומזת לירידת ישראל למצרים, ועשר מכות שקיבל פרעה מן המלאך בדבורה של שרה סיבכו את עשר המכות שקיבלו המצריים לאחר מכן. והנה מכיון שיעקב הוא האב לאומה הישראלית, שממנו יצאו י"ב השבטים, א"כ בודאי כל מה שעבר רומז אל ירידתנו או אל הגלות האחרונה הנוראה מכל היא גלות עשו, שנחלקת לשנים גלות אדום וישמעאל, ולכן כל מעשיו ונסיונותיו היו איתו, וכמו שרדפו את יעקב ורימו אותו על לא עוול בכפו, כך בגלות זו ירדפו את עם ישראל על לא עוול בכפם, וכמו שידוע בכל ההיסטוריה, שכל הפוגרומים התחילו מתוך עלילות שווא, וכמו עלילות הדם באירופה, ועוד כהנה רבות.

ואמנם ניסו בכל הדורות למצוא הסברים ותירוצים למעשיהם הנתעבים, אבל כן כך היא האמת, הגוי שונא את היהודי הגם שאינו מוצא בו שום עוולה, שנאה זו מפעפעת בתוכו מאבי אבות הטומאה שהיו לפניו ישמעאל ועשו ולבן הרשע, והם שהורישו לבניהם ובניהם שנאה עצומה זו, שאותה אינם מסתירים כלל ועיקר, ובכל עת מצוא רק מציינים אותה ומעמידים אותה יותר ויותר.

ואולם כמו שיעקב נתבע על כך שרימה את אביו, גם אנחנו נתבעים על מה שאנחנו מרמים בכיכול את אבינו שבשמים במעשינו, אם זה בתפילה ובלימוד ובשאר עבודת ה' שמתרשלים ולא מכבדים כראוי את ה' במעשינו ובעבודתנו, ומרמים את ה' כאילו זה יכולתנו ובאמת מרמים את עצמנו ואיננו מתמסרים לעבודת ה' יתברך, מעין מה שמפרש בעל הטורים (שמות ה' ט'), ע"ש.

וגם כעת שהמלחמה מופנית אל המחבלים המשתייכים לארגון טרור הנקרא חמס, כאשר נתבונן בלשון הבררה נראה שבכל המקומות פירושה גול, וכמו שנאמר בדרך המבול (תהייה ו' י"א) וְתִמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס, וכן אצל נינוה נאמר (יונה ג' ח') וְיָשְׁבוּ אִישׁ מִדְרָכּוֹ הַרְעָה וּמִן הַחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפְיָהֶם. והולכת ביחד עם המרמה וכמו שנאמר (צפניה א' ט') חמס ומרמה, ושם מעיד עליהם שהם חומסים וגוזלים ומרמים, אבל אנחנו יודעים את האמת שה' מדבר איתנו דרך אותם אומות, והחמס הוא כנגד חמס. ובראותנו אותם מדברות עימנו קשות, ביסורים וצרות וכל מיני גזירות, אות היא שה' מבקש מאיתנו לשוב אליו ולעובדו באמת ובלב שלם, ולא נרמה אותו במעשינו.

ונחתום דברינו מפיוט בספר הזכירה לאחד מרבתינו הראשונים הוא רבנו אפרים מבונא שחי בזמן מסע הצלב השני ותיעד את הזוועות שעשו ביהודים באותם הזמנים וקרא לזה ספר הזכירה, לזכור דברי הימים שעברו על עם ישראל ביד אדונים קשים אדום וישמעאל וכה שורר עליהם: וצור צח ואדום את אדום: היפוך כסדום, למען יזמרך כבוד ולא ידום. ואום ישמעאל הארורה היפוך כעמורה, וישיב שה פזורה כקדם למדורה, ויבנה בית הבחירה בהוד ותפארה, והעטרה כמאז תצהירה, ואף כשישיב לנו כל השררה, אשר לנו היתה מסורה וכל הארץ בידינו יסגירה, הן עוד כולנו מחסורה, תחת הנחושת זהב יהדרה. ובמילותיו האחרונות הוא מרמז לנו אל הפסוק בישעיה (ס' י"ז) תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִי אֶהְיֶה וְכֹה, ויהי רצון שיתקיימו בנו המשך דברי הנביא (שם י"ח) לֹא יִשְׁמַע עוֹד חָמָס בְּאַרְצְךָ שֶׁד נִשְׁכַּר בְּגִבּוֹלֶיךָ וְקִרְאֵת יְשׁוּעָה חוֹמֹתַי וְשַׁעֲרֶיךָ תִּהְיֶה. ה' יזכנו לראות נקמת ה' באויבינו, במהרה בימינו.

בפרשתנו אנו קוראים על יציאתו של יעקב אבינו לגלות, הוא בורח מפני אחיו עשו הרשע, אך מן הפח אל הפחת בורח הוא אל דודו לבן שגם הוא היה רשע, והיה רשע לא פחות מעשו ואולי גם יותר, ואמנם קצת רשעותו מדברי רבותינו בפרשת חיי שרה, שרצה להרוג את אליעזר עבד אברהם, אבל בפרשתנו אנו רואים את רשעותו בשיאו, איך מרמה את אחיינו בן אחותו, ומנצל אותו ועושק אותו, אך לא די בזה לבסוף רוצה גם להורגו, וכמו שנקרא בסוף הפרשה, ואמרו רבותינו (בהגדה של פסח) שלבן ביקש לעקור את הכל, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים אבל לבן ביקש להרוג את הזכרים ואת הנקבות, ואפילו שהיו אלו בנותיו נכדיו ונכדותיו.

והדברים מפליאים ביותר, יעקב בורח מפני עשו על לא עוול בכפו, שהרי בלוקחו את הברכות הוא סך הכל הציל את המגיע לו, הלא עשו מכר לו מכירה גמורה את הבכורה, ובמקום לומר לאביו יצחק אני כבר אינני בכור, חפץ הוא בכל עוז ליטול את הברכות, ובאמת כאשר יצחק שומע את דבר מכירת הבכורה מיד הוסיף לברך את יעקב בכל לב ואמר "גם ברוך יהיה", בידוע שעל פי דין נטל את הברכה, כמפורש ברש"י בפרשה שעברה (כ"ז ל"ו), וא"כ מה לעשו לשנוא שנאת עולם את יעקב ולרודפו. משל למה הדבר דומה למי שניסה לגנוב את חבירו, וחבירו השכיל להמלט מידו, האם הגנב יזעק חמס על כך שלא הצליח לרמותו ולגנובו, ויתלונן עליו במשטרה, ומעתה ירדוף אותו, או שפשוט יתבייש וישתיק את הענין.

ולא די בכך, יעקב בורח אל לבן שמבקש רק לרמותו וגם הוא על לא עוול בכפו, הלא לבן שינה את משכורתו עשרת מונים, יש אומרים מאה פעמים ויש אומרים אלף פעמים, ועל הכל יעקב שתק וקיבל את מה שלבן נתן או יותר נכון לקח, ואף בנותיו העידו עליו (בראשית ל"א ט"ו וט"ז) הֲלוֹא נְקִרְיֹת נְחָשְׁבָנוּ לָךְ כִּי מְכַרְנוּ וַיֵּאכַל גַּם אֶכּוֹל אֶת פְּסֻנָּנוּ. כי כל העֶשֶׂר אֲשֶׁר הֶצִּיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ. ואף הקב"ה מעיד על תומתו וצדקותו של יעקב וכמו שנאמר לפני כן (שם י"ב) כִּי רָאִיתִי אֶת כָּל אֲשֶׁר לָבָן עָשָׂה לְךָ. ועם כל זה בסוף רוצה לבן להורגו נפש ורודף אחריו ביחד עם בניו [שדרך אגב נולדו בזכות שהותו של יעקב אבינו בבית לבן], ורק ה' מצילו.

וצריך להבין מדוע באמת ה' סובב לו כך, שירדפוהו ויגזלו אותו ויענו אותו, והכל בשקר ורמיה על לא דבר, ודבר זה לא מצאנו לאברהם ויצחק שיהיה להם כזאת, אולם ח"ו שה' יעשה דין בלא דין, וכבר ראינו שיעקב אבינו נתבע על מה שרימה את אביו יצחק, וכמו שכתב בעל הטורים (בראשית כ"ז ל"ה) וז"ל: במרמה - ב' במסורת. בא אחיך במרמה. ויענו בני יעקב וגו' במרמה (להלן לד, יג). מדה כנגד מדה בשביל שהוא בא לאביו במרמה נטלו בניו במרמה. ע"כ. והיינו שהיתה תביעה על יעקב שנטל את הברכות את בצורה של רמיה למרות שהיו מגיעות לו אבל סוף כל סוף רימה את אביו ועל כך נתבע. ואע"פ שבעינינו נראה שהעונש הרבה יותר קשה מהחטא, אבל כבר ידוע (ב"ק ג.) שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה.

ואולם יותר נראה לומר, שכידוע מעשה אבות סימן לבנים, ופירוש הענין שכל מה שעברו האבות הוא סימן לבנים שצריכים לעבור, וא"כ כל נסיונותיהם של האבות הקדושים שעברו והתיסרו כאן בעולם, אינם מחמת מעשיהם, שהם היו זכים וברים ישרים ותמימים, אולם הכל בשביל הבנים אותם הם מסמלים, והנה כידוע

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הוצאת חן אמריאן בת חבל, ולחברת המידע ברכה וכל בני משפחתו הישמרם ויחיים, להצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, ה' ישמרם ויצילם מכל צרה ופגע.

מחסות
לוח ניסן
מסכים וידידותיים
למנוי כמות ושיטת
077-2233565

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (המשך, הבדלה על הכוס)

סב. רביעית היא ברכת ההבדלה, ומבואר בגמרא (פסחים ק"ה.) שאומרים בה ג' הבדלות: א. בין קודש לחול, ב. בין אור לחושך, ג. בין ישראל לעמים, ואמנם לקראת סיום חוזר ואומר בה הבדלה רביעית, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, שהיא מעין הפתיחה ומעין החתימה בין קודש לחול, [שכן ששת ימי המעשה הם חול ויום השביעי הוא קודש], ועיין בספר מדרש תלפיות (ערך הבדלה) שהם כנגד ד' קליפות הטומאה. [ונראה שיכיון באומרו את ההבדלה להפריד מעל עם ישראל כל הקליפות, ועוד אפשר לבאר לפי מה שנתבאר בהלכה ל"ט שמי שמבדיל במוצאי שבת הקב"ה מבדילו מן העמים, לכן נאמר ד' הבדלות כנגד ד' גלויות, שה' יצילו מכל הגלויות].

סו. כתב הטור (סי' רצ"ט) בשם רב עמרם שנהגין להטיל מים בכוס של ברכה לאחר ששותין אותו ושוטפין אותו ושותהו, ושמענו מרבתינו שמצוה לעשות כן לפי ששיירי מצות מעכבין הפורענות, ומה שישתייר מן המים מטילין על ידינו ומעבירים אותו על עינינו לחשב המצות. עכ"ל. [ועיין בחסד לאלפים (שם) שכתב כן בשם הפרקי דר' אליעזר, וכן מצוין בטור מכוון ירושלים, ולא מצאתיו שם]. ונראה לי שכל זה בכוסות שלהם שהיו מחזיקים רביעית בלבד והיו שותים את כל הכוס, אבל בכוסות שלנו שמחזיקים יותר ושתה רביעית, וכן מי ששותה רוב רביעית, יכול לקיים את חיוב המצוה ביין עצמו שנשאר בכוס, והוא עדיף מלהוסיף מים לכוס, שהיין הוא ממש שיירי מצוה. וכן נראה מדברי הרמ"א בהגה (סי' רצ"ו סעי' א') שכתב: גם מן הכוס לאחר הבדלה ומכבין בו הנר ורוחצים בו עיניו משום חבוב המצוה. ומשמע ששופך היין ממש, בו רוחץ עיניו. [וכן מצאתי בסדור בית יעקב להיעב"ץ (בסדר ההבדלה פ"ו אות ז) שכתב: ומשייר בו מעט יין ושופכו על השלחן, יש מכבין בו הנר ומריחין בעשן הכל לחבב המצוה, ורוחץ בו עיניו, ונהגו לומר מצות ה' ברה מאירת עיניים. ע"כ. וכ"כ במפורש הבא"ח (ש"ש יוצא אות י"ז) וז"ל: ונהגין לשפוך מעט יין מהכוס על הארץ לסימן טוב, וזה יעשה אחר שתייתו "שישאירו בו דבר מועט", וקודם שישפוך יטביל ראשי אצבעותיו באלו השיירין ויעבירם על מצחו לחבוב מצוה. ע"כ. וכעין זה כתב בסדור איש מצליח לאחר ההבדלה סגולות ביין להעבירו על עיניו ופיו וצוארו, ע"ש].

סז. כתב המגן אברהם (סי' רצ"ו ס"ק י') אם נתכוונו בברכת הבדלה אע"פ שלא נתכווין בברכת היין יצא. ורוב האחרונים ביארו דבריו, שאם לא כיון בברכת היין רק כיון לצאת בברכת ההבדלה בלבד, יצא ידי חובה, והביאו המשנ"ב (סי' רצ"ו ס"ק ל"ג) להלכה, והוסיף בשם הפמ"ג שמ"מ אסור לו לטעום מהיין, שהרי לא כיון לצאת בו, אא"כ יברך בורא פרי הגפן. [אולם לכאורה יש לתמוה על כך שהרי הטור (בתחילת סי' רצ"ו) הביא בשם הפרקי דר' אליעזר שיוצאים ידי חובה בברכת ההבדלה בלא כוס יין, והטור דחה מדברי הגאונים, והסכים עמו הב"י, א"כ איך יצא ידי חובה בלא כיון על ברכת הכוס, שהרי נחשב לו כאילו מבדיל בלא כוס. ונראה שמחמת כן הלבושי שרד ביאר דברי הרמ"א שכיון שלא לצאת בברכת ההבדלה של בית הכנסת, אע"פ שלא כיון כך בברכת היין אלא כיון לצאת, אינו יוצא ידי חובה ויכול להבדיל לבני ביתו, ולפי"ז אין שום ראייה שאם לא כיון השומע על ברכת היין שיוצא ידי חובה. ועוד עיין בדברי החו"ע (שבת ח"ב ע"ב ס') שכתב שאם בירך על כוס יין ונמצא חומץ או מים, שאינו יוצא ידי חובה גם בברכת ההבדלה מפני שלא היה לו יין, א"כ אותו אחד שנתכווין בברכת ההבדלה בלבד ולא על היין, נמצא שמברך על ההבדלה לבד בלא כוס, ואינו יוצא ידי חובה. וז"ל. ואולם עיין בהלכה ברורה (סי' רע"א בירור הלכה אות ל"ו) שנגרש מדין זה, וכתב שאינו דומה למי שבירך על יין אסור שחשוב כמו שקידש בלא כוס כלל, ומשמע מדבריו שרוצה לחלק בין השומע את הברכה ממי שיש בידו כוס ורק לא כיון לברכת היין, שבוה יוצא ידי חובה, למי שמברך הבדלה בלא כוס שאינו יוצא כלל].

סג. בסיום הברכה צריך לשתות כמלוא לוגמיו מן הכוס, דהיינו כל שישלכנו לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו, [דהיינו שאין צורך למלאות שתי לחייו, אלא די באחת שימלאנה ויראה כאילו כל פיו מלא, (כמבואר ביומא פ.א.)], והוא רובו של רביעית כמבואר בהלכות קידוש (בסי' רע"א סעי' י"ג) והוא הדין להבדלה (וכן מתבאר בסי' ק"צ סעי' ג'), ואם אינו יכול לשתות כמלוא לוגמיו מן היין, יתן למי שיכול לשתות לעשות את ההבדלה, שדין הקדוש וההבדלה שווים בזה. [שכן דעת הגאונים שדוקא המקדש או צריך לטעום מכוס היין, והשו"ע (סי' רע"א סעי' י"ד) כתב שראוי לחוש לדבריו בקדוש, וכתב הלבוש הטעם מפני שהוא מן התורה והביאו המשנ"ב (שם ס"ק ע"ד), ומכיון שהבדלה מן התורה להרבה ראשונים, ראוי לחוש גם בהבדלה לדעת הגאונים (הליכות עולם ח"ג עמ' קנ"ז)].

סד. ואם מי שיודע להבדיל אינו יכול לשתות רוב רביעית, ומי שיכול לשתות אינו יודע להבדיל, יטעם המבדיל מן היין וישתה מעט ואחד מן היוצאים ידי חובה ישתה כמלוא לוגמיו. [כמבואר שם (סעי' י"ד) בסתם, ורק לכתחילה כתב השו"ע לחוש לדעת הגאונים (כמו"ש המשנ"ב שם ס"ק ע"ג), וכן מוכח מדברי ההליכות עולם (שם עמ' קנ"ח סוף הערה ו') שרק לכתחילה חוששים להגאונים. ועוד שיש אומרים שהבדלה אינה דומה לקדוש ואף לדעת השו"ע יכול אחר לשתות כמלוא לוגמיו (שו"ע הרב סי' רע"א סעי' כ"ה), וכן יש סוברים שהבדלה אינה מן התורה (עיין במשנ"ב סי' רצ"ו ס"ק א' ובשער הציון שם א'), וממילא אין לדמותה לקדוש שהוא מן התורה].

סה. ואמנם נוהגים שהמבדיל שותהו כולו, ואין משקים ממנו בני הבית (שבלי הלקט סי' ע"ד והביאו הב"י סי' רצ"ט, והמ"א סי' רצ"ו ס"ק ד'), וכתב המשנ"ב (שם ס"ק ו') שנראה שהטעם בכדי שיהיה לו שיעור רביעית שיוכל לברך ברכה אחרונה. ואמנם בכוסות שלנו שיש בהם לפחות שתי רביעיות, אינו חייב לשתות כולו ויכול ליתן ממנו לבני הבית, [ואמנם אע"פ כן כך הוא המנהג שלא ליתן לאחרים לשתות, וכבר רבים תמהו עליו ולא ידעו טעמו, מ"מ אין בזה שום איסור רק שאין צריך וכמו שמדוקדק מדברי רב סעדיה שהובא בטור סי' רצ"ט, ורב עמרם כתב מששקה לבני ביתו]. ומ"מ יזהר לשתות רביעית בכדי שיברך ברכה אחרונה. (חסד לאלפים סי' רצ"ט סעי' י"א). ואם קשה לו ישתה רוב רביעית כפי עיקר הדין. [ואע"פ שברוב

